

Wszawica to nie wstyd czy ujma

WSZAWICA

Wszy to pasożyty, które żywią się naszą krwią. Znane są z przenoszenia groźnych chorób, takich jak: dur powrotny, dur plamisty, gorączka okopowa czy dżuma. Wpuszczają one przez skórę do organizmu toksyny, które powodują między innymi swędzenie, ale również mogą ulokować od poprzedniego żywiciela groźne dla naszego organizmu wirusy i inne drobnoustroje.

Dzisiaj na terenie Polski wyżej wymienione choroby od wielu lat nie występują, bo zostały wyeliminowane dzięki szczepionkom i skutecznemu leczeniu. Obecnie wszawica jest zaliczana do grupy inwazyjnych pasożytów zewnętrznych i nie znajduje się w wykazie chorób zakaźnych, który można znaleźć w załączniku do ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2008 r.nr 234, poz. 1570 z późn. zm.). Z tego powodu nie jest objęta zakresem działania przez organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w związku z czym nie ma podstaw do wydania decyzji administracyjnej nakazującej dziecku z wszawicą wstrzymanie się od uczęszczania do placówki oświatowej.

Natomiast jeśli u jakiegoś dziecka lub nastolatka zostanie stwierdzona wszawica, rodzice lub prawni opiekunowie są zobowiązani do podjęcia niezbędnego leczenia i działań kontrolnych. Ponadto rodzice są zgodnie z § 34 ust. 5 ustawy o ochronie przed infekcjami zobowiązani do poinformowania instytucji, do której uczęszcza ich dziecko, o zaobserwowanym przypadku wszawicy, także po jej wyleczeniu.

Wszawicą nazywa się występowanie na ciele człowieka lub na jego ubraniu wszy ludzkich, ich larw lub jajeczek (gnid). U ludzi może występować wszawica odzieżowa, głowowa lub łonowa. Powszechnie uważana jest za chorobę wstydliwą kojarzoną z brudem i biedą, co nie jest prawdą. Jest ona bowiem rozpowszechniona na całym świecie i atakuje osoby ze wszystkich sfer społecznych.

OBJAWY

Świąd skóry, powiększone węzły chłonne – zwłaszcza szyi (wtórne zakażenie bakteryjne), widoczne gnidy - dorosłe wszy trudno zobaczyć, ponieważ dostosowują swoją barwę do koloru włosów.

Łatwo natomiast znaleźć gnidy, są to milimetrowe, szaro-białe kuleczki przyklejone u nasady włosów. Miejsca na których najczęściej występują to okolice za uszami i skronie.

ŹRÓDŁO ZAKAŻENIA

Źródłem zakażenia najczęściej jest kontakt z osobą zakażoną, jej odzieżą lub przedmiotami osobistego użytku, takimi jak: ręcznik, grzebień, czapka. Wszawica jest powodowana przez pasożyta (długości 2-3mm), wesz, która żyje na głowie człowieka, żywiąc się jego krwią. Samiczka potrafi znieść od 100 do 300 jajeczek, 8-10 razy dziennie. Dzięki substancji klejącej przylegają one mocno do włosów. W ciągu 6-10 dni rodzi się larwa, która w ciągu 10 dni przeradza się w dorosłego pasożyta. Żeby przeżyć, potrzebuje ciepła i pożywienia, poza głową człowieka wesz przeżyje tylko 1-2 dni.

W miejscu ukłucia przez wesz powstaje niewielka grudka, której towarzyszy świąd, jest to spowodowane reakcją alergiczną na ślinę wszy.

LECZENIE

Wszawicę można zwalczyć, stosując liczne środki na skórę owłosioną głowy, które można bez problemu dostać w aptece. Należy pamiętać, że leczeniem powinno objąć się wszystkich domowników, za wyjątkiem dzieci do lat 3, które nie powinny mieć kontaktu ze środkiem owadobójczym. U nich należy zlikwidować wszy poprzez wyczesanie gęstym grzebieniem. Zabiegi dezynsekcyjne trzeba powtórzyć po upływie 7-10 dni, gdyż preparaty te słabiej działają na gnidy. Gnidy można usunąć z głowy, płuczac umyte uprzednio włosy ciepłym 6% octem, który powoduje odklejanie się gnid. Po kilku godzinach należy wycesać je grzebieniem. Ponadto poleca się prać w temperaturze nie niższej 60°C bieliznę pościelową, ręczniki, czapki, szaliki i inne rzeczy osobistego użytku, na których mogą znajdować się insekty i ich jajeczka. Odzież, której nie można wyprać w wysokiej temperaturze, trzeba wyprasować gorącym żelazkiem o temperaturze 250°C.

Należy wyrzucić grzebienie i szczotki do włosów, jak również ozdoby noszone we włosach. Wyściełane meble można spryskać środkiem owadobójczym lub oddać do zakładu dezynsekcji.

ZAPOBIEGANIE

Zapobiegać rozprzestrzenianiu się choroby można poprzez:

- przestrzeganie podstawowych zasad higieny
- częste przeglądy włosów, zwłaszcza u dzieci, ponieważ są najbardziej narażone na zachorowanie, przebywając w dużych skupiskach
- używanie wyłącznie własnych przedmiotów osobistej użytku (grzebień, szczotki do włosów, ręczniki, nakrycia głowy, szaliki).

ZWALCZANIE I PROFILAKTYKA

• DOM RODZINNY

DZIAŁANIE RODZICA/OPIEKUNA PRAWNEGO

- Dokładnie sprawdzić włosy wszystkich członków rodziny, a w razie potrzeby zastosować środki przeciwko wszawicy. Należy stosować się dokładnie do instrukcji użycia.
- Jeśli wszawicę stwierdzono u niemowlęcia, kobiety w ciąży lub matki karmiącej, należy udać się do lekarza domowego lub pediatry.
- Poinformować osoby z najbliższego kręgu znajomych. Często wymieniać ręczniki członków rodziny i wieszać je osobno.
- Pościel, ręczniki, bieliznę, podkoszulki, dzinsy itp. prać w temperaturze 60° C.
- Przytulanki, przedmioty wełniane, takie jak: płaszcze, czapki i szale przed dwa dni przechowywać w temperaturze - 18° C lub przez trzy dni w zamkniętym worku plastikowym w temperaturze pokojowej (20 do 22° C).
- Dokładnie odkurzyć dywany, meble wyściełane i siedzenia samochodowe.
- Usunąć włosy ze szczotek, grzebieni, spinek i gumek, a następnie dokładnie umyć te narzędzia gorącą wodą z mydłem.
- Po 9 dniach ponownie zastosować środki do zwalczania wszawicy.
- Po zakończeniu leczenia wycesać na zimno larwy z włosów w celu usunięcia ich przed wykluciem dorosłych osobników; to samo zrobić w 2, 5, 13 i 17 dniu po rozpoczęciu leczenia.
- Kontrola po usunięciu wszawicy jeszcze kilkakrotnie raz w tygodniu

• SZKOŁA

DZIAŁANIE DYREKTORA SZKOŁY

- Zawiadom rodziców dzieci, u których stwierdzono wszawicę, o konieczności podjęcia niezwłocznych zabiegów higienicznych skóry głowy.
- Poinformuj wszystkich rodziców o stwierdzonej wszawicy w grupie, zalecając rodzicom codzienną kontrolę czystości głów dzieci oraz pozostałych głów domowników.
- Udziel rodzicom/opiekunom niezbędnej pomocy, w sytuacji, kiedy rodzice zgłaszają trudności w prze-

prowadzeniu kuracji, np. brak środków na zakup preparatów (współpraca z ośrodkiem opieki społecznej).

DZIAŁANIE PIEŁĘGNIARKI MEDYCZYNY SZKOLNEJ

- Zwróć się z prośbą o dokonanie przez pielęgniarkę lub osobę upoważnioną do kontroli czystości skóry wszystkich dzieci w klasie/grupie z zachowaniem zasad intymności (kontrola indywidualna w wytyczonym pomieszczeniu).
- Poinformuj o konieczności poddania się kuracji wszystkich domowników.
- W razie potrzeb instruuje rodziców o sposobie działań.
- Monitoruj skuteczność działań, jednocześnie informuj dyrektora placówki o wynikach kontroli i skali zjawiska.
- Po upływie 7-10 dni kontroluj stan czystości skóry dzieci po przeprowadzonych kuracjach przez rodziców.
- W razie stwierdzenia nieskuteczności zalecanych działań zawiadom o tym dyrektora placówki w celu podjęcia radykalnych kroków (zawiadomienie ośrodka pomocy społecznej o konieczności wzmożenia nadzoru nad realizacją funkcji opiekuńczych przez rodziców dziecka oraz udzielenie potrzebnego wsparcia).

PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.Uz 2008 r. Nr 234, poz. 1570)
- Ustawa o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Dz. U. z 2010 r. Nr 257, poz. 1723
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 października 2020 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi Dz.U. 2020 poz. 1845

Bibliografia:

- Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna 2020, *Wszawica-algorytm postępowania*
- Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna 2020, *Wszawica*
- Główny Inspektorat Sanitarny 2020, *Wszawica – leczenie i zapobieganie. Fakty i mity o wszawicy*
- Strona internetowa: *Walka z wszawicą w szkole* – <https://gis.gov.pl>
- Małgorzata Wójcik, Poradnik Zdrowie 2020, *Jakie choroby przenoszą uszy?*
- <https://www.gov.pl/web/zdrowie/profilaktyka-i-zwalczanie-wszawicy>